

IVJS infokiri jaanuar 2023

Toimunud tegevused:

17.12 – IVJS üldkoosolek

19.12 – Põdrapäev Ida-Virus osa II

16.01 – IVJS juhatus

Eelseisvad tegevused:

10.02 – Kokkutuleku meeskonna koosolek

20.02 – IVJS juhatus

01.04 – IVJS trofeede hindamine

15.04 – Jahitunnistuse koolitus

1. Põtrade küttimine 2022 hooajal kokkuvõte

Põtrade küttimise statistika 2022 jahiaastal!

Statistika tegemisel on aluseks võetud Jüri Tõnissoni poolt määratud põtrade vanused ja sarved aastal 2022.

Analüüs: 2022 jahiaastal kütitati Ida-Virumaal 326 põtra. Millest hindamisele toodi 220 bioproovi, mis teeb 67,48% kütitud loomadest. Seltsi alla kuuluvatest jahtkondadest toodi bioproove 205, mis teeb 78,8% kütitud loomadest. 2012 aastal oli see % 92 ja 2020 aastal oli see % 56.

Analüüsiti:

Pulle 100 isendit 132-est kütitud loomast, mis teeb % 75,75%

Lehmi 77 isendit 106-est, mis teeb % 72,64%

Vasikad 43 isendit 84-jast, mis teeb % 51,1%

Põtrade keskmine vanuseline kütmine

Jahtkond	Pullide keskmine vanus	Lehmade keskmine vanus
Alajõe	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Anguse	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Auvere	3	5,8
Avinurme	3,31	5,57
Kauksi	2,16	8,75
Kiikla	2,5	4,8
Kivinõmme	6,5	3
Kiviõli	2,5	4,37
Kohtla-Nõmme	1,8	7,75
Kuremäe	4	4,33
Kurtna	4	4,75
Lohusuu	4,3	5,8
Maidla	4,16	5,71
Mäetaguse	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Narva	2,6	4,25
Oonurme	3,41	2,5
Ontika	2,66	4,25
Permisküla	2,4	3
Remniku	2,33	4,1
Sillamäe	5,2	2,55
Tamme	3	3,75
Tudulinna	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Vaivara	3,37	5,62
Voka	2,8	6,33
Keskmine	3,03	4,4

Statistika näitab, et maakonna keskmine kütitud põdrapulli vanus on 3,03 aastat ja kütitud lehma oma 4,4 aastat.

Põtrade keskmine vanuseline küttime kolme viimase aasta koond

Jahtkond	2020		2021		2022	
	Pullid	Lehmad	Pullid	Lehmad	Pullid	Lehmad
Alajõe	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad	2,5	4,1	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Anguse	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad	0	0	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Auvere	4,1	Andmed puuduvad	3,9	3,4	3	5,8
Avinurme	3,3	5,3	3,5	2,8	3,31	5,57
Kauksi	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad	2	2	2,16	8,75
Kiikla	1,8	2,1	3,8	5,9	2,5	4,8
Kivinõmme	5	5,6	3,9	8,1	6,5	3
Kiviõli	3,1	4,25	3,4	3,3	2,5	4,37
Kohtla-Nõmme	2,1	4,25	2,5	6,5	1,8	7,75
Kuremäe	4,75	5,25	1,5	2,5	4	4,33
Kurtna	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad	4,3	3,9	4	4,75
Lohusuu	3,9	2,25	2,4	4,6	4,3	5,8
Maidla	2,5	4,25	2,3	7,5	4,16	5,71
Mäetaguse	6,6	7,3	2,3	2,1	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Narva	3	5	2,2	7,3	2,6	4,25
Oonurme	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad	6,1	3	3,41	2,5
Ontika	2	3,5	4,7	8	2,66	4,25
Permisküla	4,3	5,1	2,5	10,7	2,4	3
Remniku	3	2	5	5	2,33	4,1
Sillamäe	4,3	3,7	3,6	3,3	5,2	2,55
Tamme	4,6	3,5	3	2,5	3	3,75
Tudulinna	2,8	2,5	2,5	3,3	Andmed puuduvad	Andmed puuduvad
Vaivara	5,1	4,25	3,3	3,7	3,37	5,62
Voka	1,9	2,5	3,8	7	2,8	6,33
Keskmine	3,5	4	3,26	4,8	3,03	4,4

Lisan 2020, 2021 ja 2022 hooaja hindamise tabelid, kus on välja toodud vanuseline ja sarveharude vaheline seos. Kaheharulised pullid moodustasid kogu pullide küttime kogusest 2020 aastal 27,5% 2021 aastal 22% ja 2022 aastal 22,82%

IDA-VIRU 2022 drf		19.deks																			2021		
VANUS	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku	Keskmine harude arv ühel sarvel	Keskmine sarvede laius	
	1,5	14	3	8	2	0	0	0	0	0	0	0									27	1,5	44,49
2,5	5	1	9	1	5	1	2	0	0	0	0									24	2,2	69,94	
3,5	2	1	6	1	5	1	1	0	0	0	0									17	2,4	75,22	
5	0	0	3	1	3	1	0	1	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	14	3,8	92,23	
7	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0	7	5,5	94,54	
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	###		
>10,5	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4,7	85,33	
Kokku	21	5	26	5	13	3	5	3	2	3	5	0	1	0	0	0	0	0	0	92	2,6	109	
N	21	5	23	4	10	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68	2,0		
V	0	0	3	1	3	1	2	3	2	3	5	0	1	0	0	0	0	0	0	24	4,4		
%	22,8	5,4	28,3	5,4	14,1	3,3	5,4	3,3	2,2	3,3	5,4	0,0	1,1	0	0	0	0	0	0	100			
N	30,9	7,4	33,8	5,9	14,7	2,9	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0	100			
V	0,0	0,0	12,5	4,2	12,5	4,2	8,3	12,5	8,3	12,5	20,8	0,0	4,2	0	0	0	0	0	0	100			
N		49									19									68			
V		3									21									24			
N%											47,5									73,9			
V%		5,8																		26,1			
Vanuse	2	1	6	1	3	2	1	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22	3,0		
Kõik k	23	6	32	6	16	5	6	6	4	4	5	0	1	0	0	0	0	0	0	114	2,7		
Kõik, %	20,2	5,3	28,1	5,3	14,0	4,4	5,3	5,3	3,5	3,5	4,4	0,0	0,9	0	0	0	0	0	0	100			

IDA-VIRU 2021		Harud																			2021		
VANUS	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku	Keskmine harude arv ühel sarvel	Keskmine sarvede laius	
	1,5	20	9	7	1																37	1,4	
2,5	2	1	16	2	3	1	1													26	2,2		
3,5	2	2	6	2	2	3			2	1	1									21	2,9		
5				3		2	4	4												13	3,7		
7					2	2		2	1			1					1			9	4,7		
9																				0	#####		
>10,5				1	1						1									3	4,0		
Kokku	24	12	29	9	8	8	5	6	3	1	1	2	0	0	0	1	0	0	0	109	2,5		
N	24	12	29	5	5	4	1	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	84	2,0		
V	0	0	0	4	3	4	4	6	1	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	25	4,1		
%	22,0	11,0	26,6	8,3	7,3	7,3	4,6	5,5	2,8	0,9	0,9	1,8	0,0	0	0	1	0	0	0	100			

IDA-VIRU 2020		Harud																			2020		
VANUS	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku	Keskmine harude arv ühel sarvel	Keskmine sarvede laius	
	1,5	18	6	2	1		1														28	1,3	48,49
2,5	3	1	8	1	3		1	1												18	2,3	70,74	
3,5	2	0	4	1	1	1	1	2	1											13	2,8	84,75	
5	1	1	2		2	5	2	2	5			1	1							22	3,9	93,33	
7	1	1	0		2			2		1		2								9	4,0	97,08	
9	0	0	0																	0	#####	90,00	
>10,5	0	0	0				1													1	4,0	95,50	
Kokku	25	9	16	3	8	7	5	7	6	1	0	3	1	0	0	0	0	0	0	91	2,6		
N	23	7	14	3	4	2	2	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	59	1,9		
V	2	2	2	0	4	5	3	4	5	1	0	3	1	0	0	0	0	0	0	32	3,9		
%	27,5	9,9	17,6	3,3	8,8	7,7	5,5	7,7	6,6	1,1	0,0	3,3	1,1	0	0	0	0	0	0	100			

Küttimine 2022

2022 jäi põdra limiit täitmata 12 jahiseltsil ja limiidi täitsid 12 jahiseltsi. Täitmine kokku 93%.

Jahipiirkond	Min.	Kütitud	sellest			Täitmis e %	%			Jahindusli k pindala	1000 ha kohta
			pull	lehm	vasikas		pull	lehm	vasikas		
Alajõe	25	23	9	9	5	92	39	39	22	18960	1
Anguse	25	25	9	8	9	100	36	32	36	13623	2
Auvere	17	16	6	6	4	94	38	38	25	15350	1
Avinurme	25	25	9	8	8	100	36	32	32	20760	1
Kauksi	8	8	3	2	3	100	38	25	38	8930	1
Kiikla	16	13	6	5	2	81	46	38	15	16700	1
Kivinõmme	17	16	7	5	4	94	44	31	25	14650	1
Kiviõli	15	14	6	5	3	93	43	36	21	19050	1
Kohtla-Nõmme	13	14	5	4	5	108	36	29	36	15490	1
Kuremäe	9	7	3	3	1	78	43	43	14	11030	1
Kurtna	11	13	9	3	1	115	69	23	8	7780	2
Lohusuu	13	13	4	4	5	100	31	31	38	11490	1
Maidla	25	21	6	7	8	84	29	33	38	20280	1
Mäetaguse	6	6	3	1	2	100	50	17	33	9600	1
Narva	9	11	5	3	3	122	45	27	27	12430	1
Ontika	7	8	3	2	3	114	38	25	38	10480	1
Oonurme	20	13	6	4	3	65	46	31	23	8980	1
Permisküla	9	8	5	2	1	89	63	25	13	14570	1
Remniku	15	15	7	5	3	100	47	33	20	13040	1
Sillamäe	13	13	5	4	4	100	38	31	31	13090	1
Tamme	8	6	3	2	1	75	50	33	17	14260	0
Tudulinna	12	12	6	4	2	100	50	33	17	13070	1
Vaivara	15	12	4	4	4	80	33	33	33	13750	1
Voka	16	14	5	6	3	88	36	43	21	19330	1
Kokku	349	326	134	106	87	93	41	33	27	336693	1
JN otsus		382					<33	>33	>34		
Vahe		-56									

Kokkuvõte

Seega maakonna limiit täidetud ,kuna oi jahindusnõukogu klausel , et võib kõrvale kalduda +/-15%.

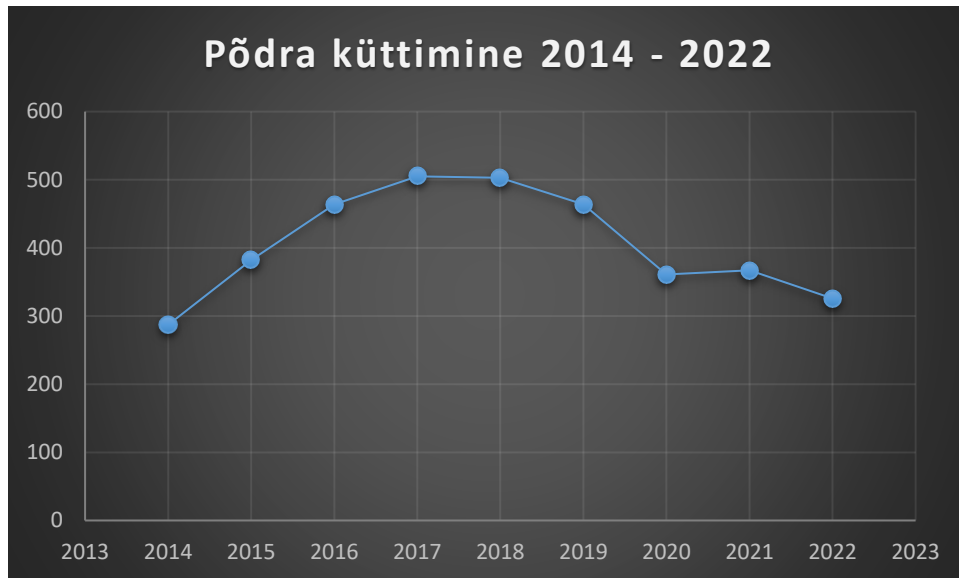
Tulemus näitab ,et kuna vasikaid ei olnud siis jäetigi need küttimata ja ei kirjutatud ka maha. Seega on õige statistika mille alusel järgmisel aastal tugineda.

Nüüd peaks mehed tegema 20.märtsi statistilisse aruandesse vähendatud taotlused põdra osas ja need kes limiidi täis said või üle lasid võivad jätta samaks.

Aga olukorras ,kus vasikaid ei ole, on struktuur kütitud pullide osas 41% ikka väga halb.

Ehk laias plaanis kui võtta aluseks 87 kütitud vasikat siis järgmisel aastal tuleb limiiti vähendada lehmade ja pullide arvelt maakonnas vähemalt 261 ni ,et tagada struktuurne küttimine (47 pulli ja 19 lehma vähem).

2023 jahiaastal tuleks küttida põtru samasse vahemikku, kui seda oli 2014 aasta.

Mis edasi , mida veel teha? 2023

- ▶ EJS juhatus kutsub kokku maa-ja metsaomanike ,põllumeeste ,KAUR ja jahimeeste ümarlaua , et leppida kokku kas kõik osapooled on nõus arvukusega 10 000 kuni 11 000 vahel?
- ▶ Jahimehed peavad esitama oma hinnangu põdra arvukusele ja küttimissoovile 2023 aastaks juba **20.03.2023**.
- ▶ **Jahimeeste küttimissoov peab vähenema võrreldes 2022 küttimisega 15-20% ,olenevalt piirkonna arvukusest.**
- ▶ Lõpliku järelduse küttimismahtudeks 2023 ,tuleks ära oodata pabulaloenduse tulem 2023.
- ▶ **Ärme kordame ise 1992 aastal tehtud riikliku viga, tulem oli jahimeeste jaoks halb- küttimine 1241 põtra aastas.**

Ettepanek 2021-2023

- ▶ Kui me soovime teada saada miks vasikaid ei ole , peaksime koguma kõikidelt kütitud lehmadel emakad .
- ▶ Et teada saada peaksime nõudma , et kõikidelt loomadelt võetakse ka lõualuu vanuse hindamiseks
- ▶ Mida suurem valimik seda täpsem tulem . Vanuse teadmine vajalik
- ▶ Küttida ei tohi üle juurdekasvu ja selleks tuleks KAUR-ga kooskõlastada valem , et kütmissoovid saaks teada varem , enne statistilise aruande esitamist
- ▶ Peame jälgima struktuuri ja sellest kinni pidama
- ▶ Limiite tuleb vähendada nii palju et saaks struktuurist kinni pidada
- ▶ Jahindusnõukogudes tuleb võtta limiitide täitmisel vastu otsus , **et oleks võimalik küttida pluss/miinus**, annab võimaluse korrigeerida

Soovitused ja tagajärjed mida ei soovi aga juba on nii

- ▶ Mõttekas on mõlema soorühma kütimisega mitte liialdada, ning **säästa dominantseid isendeid**. Asurkonna soolist struktuuri laiemate alade keskmisena on mõistlik hoida vahemikus 1,2 - 1,5 lehma pulli kohta. (2018 oli see 1,44) Sel moel soodustame soolis-vanuselise asustusstruktuuri püsimist, sugulise valiku toimimist ning geneetilise mitmekesisuse ja keskkonna stressoritele vastupanuvõime püsimist. Kui aga põdralehmade osakaal asurkonnas on kõrgem ja samas tihedus madal, suureneb võimalus, et pääsevad "löögile" liiga noored pullid, jooksuaeg jääb venima, osa põdralehmadest jääb partnerit leidmata viljastamata või saab viljastatud alles kujunemisjärgus infantiilsete pullide poolt või tavapärasest hiljem. Mõõdukas sooline struktuur jahipiirkondades seevastu soodustab inna ja poegimise sobivaimale ajale sattumist, järglaskonna kõrgemat elumust, ühtlasemat soojaotumust, parema talvitumiskonditsiooni saavutamist ja poegimist parimal ajal. **Lisaks on mõõduka põdralehmade ülekaaluga asurkond parema juurdekasvu läbi nii kiskluse kui kütamise mõju suhtes paremini turvatud.**

Põdraküütmise kokkuvõte Eesti kohta

Juhatuse liige Priit Vahtramäe on kogunud kokku 2022 hooaja põdraküütmise andmed piirkonniti.

Ta esitles maakonna juhtidele 12. jaanuaril maakondade põdraküütmise kokkuvõtteid ja analüüsi. Lõppenud küttimishooajal kütiti kokku 4529 põtra, mis oli võrreldes 2021. aastaga 505 põtra vähem ja 2020. aastaga võrreldes 283 isendi võrra väiksem. Jahindusnõukogudes lepiti kokku 4484 isendi küttimises, mis on võrreldes eelmise aastaga 564 isendi võrra väiksem. Samas peab arvestama seda, et 2022. aasta kokkuleppe hulgas ei ole Järvamaa limiiti, kuna jahindusnõukogus kokkulepet ei saavutatud, kuid jahti alustati jahimeeste enda küttimissoovi – 248 isendi alusel.

EJS soovitas ja kolmel maakonnal (Jõgevamaa, Pärnumaa ja Ida-Virumaa) oli jahindusnõukogu otsustes lubatud hälve küttimismahu täitmisel +/-10–20% ning kokkulepitud limiit ei olnud minimaalne. Omakorda oli struktuurne hälve +/-30% lubatud Lääne-Virumaal. Lisaks oli ka Viljandimaal lisaklausel protokollis, et seltside omavaheline koostöö limiitide täitmisel on lubatud. Kokkuvõttes olid need kokkulepped mõistlikud ja andsid maakonna jahiseltsidele pingevabama küttimismahu täitmise võimaluse. Selline praktika aitab Pärnumaal, Viljandimaal ja Ida-Virumaal lugeda 2022. aasta kokkulepitud limiit täidetuks ja see praktika peaks ka edaspidi saama tavapäraseks ja on seltsidele abiks riskivabama küttimismahtude täitmisel, kartmata nendest tulenevat ohtu.

Ligi 5000 põtra

Eelmisel hooajal 2021 küttisime Keskkonnaagentuuri soovitatud minimaalse soovitus järgi, mis oli põdra üldarvukuse hoidmiseks ~5000 põtra. Kuid 2022. aastal KAUR-i minimaalset soovitus (4800 isendit) kokku ei lepitud ega ka kütitud. Küll aga kütiti EJS-i soovitatud maksimumi tasemel, kuna soovitus oli küttida minimaalselt 4000 isendit, et tagada struktuurne küttimine ja maksimaalselt 4500 isendit, millega struktuurset küttimist ei ole võimalik tagada ja seda ka kokkuvõtte tõestab.

Ligi kolmandik ei täitnud küttimismahtu

Priit Vahtramäe tegi ka maakondadest kokkuvõtteid ja erilist tähelepanu pööras ta täitmise protsendile, struktuurile ja ka seltside hulgale, kes ei täitnud küttimismahtu, mis on kindlasti indikaator limiitide soovide ja ülehindamise osas.

Puht statistiliste arvude võrdlusel saime teada, et küttimismahtu ei täitnud 118 jahihühendust (2021. a 75), mis oli juba 35,5% (2021. a 22,72%) kogu jahihühenduse arvust ja oli ka 12,78% suurem kui 2021. aastal. Neljas maakonnas oli hälve lubatud, mistõttu jahindusnõukogu otsusega saavad paljud nendest täidetud reale ja neid on ilmselt 25-29 jahihühendust.

“Kui aga vaatamata küttimismahu suurusele oli täitmata jätmise jahiseltside teadlik otsus, on see igati positiivne ja seaduslik võimalus põdra populatsiooni säilitada paremas seisus, kuid kui seda ka tegelikult ei suudetud, siis on see tõsine märk hoiatuseks ka teistele, eriti naaberseltsidele,” ütles Vahtramäe.

Vasikaid on vähe

“Tõsine murekoht on aga struktuurne küttimine ja seda näitab juba viimase nelja aasta kokkuvõtte, et “varastame“ ise populatsioonist. Eriti hull on see pullide osas, mis kindlasti juba uuel hooajal annab endast märku. Osalt andis see tunda juba eelmisel hooajal, kui paljudel seltsidel olid vasikad väga väikesed (paaritatud alles teise indlemise ajal ja kuu aega hiljem sündinud) ja jätkuvalt tulevad ajujahtidest välja tugevas keskeas ja kõige paremas poegimisvanuses lehmad ilma vasikateta. Põdravaatluse kaardilt on näha, et nad ei ole ka imetanud, järelikult ka paaritamata või on tiinus katkenud,” arvas Vahtramäe.

EJS on soovitanud viia kõikide kütitud lehmade emakad uurimisele, et juurdekasvu tegeliku numbri teadasaamiseks oleks valimik võimalikult suur. “Näiteks näitas “Seirearuanne 2022” selgelt seda, et neis maakondades, kus viidi suurem hulk emakaid, kukkus indlevat emaste osakaal ja oluliselt ka keskmine loodete arv ühe emaslooma kohta, järelikult ka juurdekasv. Selgelt on seda näha Ida-Virumaa, Saaremaa ja Viljandimaa näitajates. Võttes aga arvesse Hiiumaa andmed, näeme, et viidud on täpselt üheksa proovi viimasel kolmel aastal, kuid järsult on langenud indlevat emaste arv ja keskmine loodete arv. Lisaks oli hiidlaste vasikate kütamise protsent ka üks madalamaid – 24%,” tõi Vahtramäe välja.

Olukord on halvenenud

Lõplikuks struktuuriks kujunes 38,73% pulle, 33,33% lehmi ja 28% vasikaid. Vasikate protsent on küll eelmise hooajaga võrreldes langenud 1,8% ja see on selge märk, et olukord halveneb ja otsida on vaja põhjuseid, miks see nii on. “Kuna olukord on halvenenud, siis lehmade kütamine on võrreldes eelmise ja üle-eelmise aastaga tõusnud 1% võrra. Samas kui olukord halveneb, siis jahimees oskab emasloomi hoida, kuid võrreldes 2019. aastaga on see langenud 0,67%. Samas pullide kütamine on liiast juba 4 aastat ja see on võrreldes 2021. aastaga tõusnud veel 1,07% ja on viimase 4 aasta keskmisena olnud 37,82%,” tõi Vahtramäe.

Mida vähem on võimalus vasikaid kütida, seda enam survestatakse pulle ja lehmi ja struktuuri 1% tõus viitab sellele.

Kui võrrelda protsente, siis arvuliselt on see väike vahe, aga kui võrrelda isendite arvu, siis näeme, et pulle on kütitud 435 (2021. a 407) isendit rohkem kui vasikaid ja 206 (2021. a 249) isendit rohkem kui lehmi. Ka lehmi on kütitud 229 (2021. a 158) isendi võrra rohkem kui vasikaid. See tähendab keskmiselt iga jahiühenduse kohta 0,69 (2021. a 0,5) lehmi ja 1,31 (2021. a 1,23) pulli, mida aga ei tohiks teha, kui tahame ka tulevikus, et meil oleks loomi, kes vasikaid toovad.

“Mõlema sugupoole osalus vasikate saamise protsessis on oluline ja tähtis on ka konkurents, et lehmade ülekaal oleks 1,2-1,5 iga pulli kohta. Kokkuvõttes peaksid seltsid teadma kui suur on karja protsent enne hooaja algust ning kui palju on pulle ja lehmi. Et säilitada struktuurset kütämist, peame uuel hooajal kütämist vähendama nii palju, et kõigil oleks võrdne väärtus,” tõi Vahtramäe.

Maakondade ülevaade

Statistiliselt oli kõige parema struktuuriga Saaremaa, Raplamaa ja Viljandimaa. Oma hea struktuuri aga kaotas võrreldes eelmise aastaga Hiiumaa (34+32+34), kus eelmisel hooajal kütiti pulle võrreldes lehadega 12% ja võrreldes vasikatega 20% rohkem. See viitab tõsisele probleemile ja liiga suurele küttemahule. Kui uuel hooajal ei vähendata limiiti 50%, võib mõneks ajaks põdrajahiga paus tulla.

“Saaremaa tegutses struktuuri osas hästi seetõttu, et kuigi limiiti ei suudetud täita, siis nad “ei varastanud” puuduolevaid vasikaid ka pullide ja lehadega arvelt. Mittetäitmisest tuleb õppida ja uuel hooajal küttemahutu vähendada 10-15% ning vähemalt selles suuruses põdrajaht on jätkusuutlik,” ütles Vahtramäe.

Kõige väiksem vasikate osakaal struktuuris oli Valgamaal 22% ja Hiiumaal 24% . Statistikas paistsid silma ka teist aastat järjest Põlvamaa ja Võrumaa, kus kütiti lehma struktuuriselt 29-31%.

“Kokkuvõttes aga kütitakse vasikate puudumisel rohkem pulle ja seda viimased neli aastat, mis aga ei ole populatsiooni seisukohast õige. Kuigi pulle sünnib küll rohkem, siis täna rikume sellega tasakaalu, sest neid hukub ka kõige rohkem ja nii kiire pullide vähenemine viib tagajärgedeni, mida me ei soovi. Kahjuks on need tagajärjed juba käes ja tuntavad,” tõdes Priit Vahtramäe.

Kui eelmisel aastal oli vabariigis üks jahipiirkond (Pajusti Lääne-Virumaal), kes põtru ei kütinud ja seda ka ka möödunud hooajal, lisandus nüüd neid juurde Valgamaalt. Keeni ja Tõlliste jahtkonnad ei kütinud ühtegi põtra. Kuna Valgamaa limiidi täitmine oli ka vabariigi nõrgemad.

Valgamaal on 21 jahipiirkonda, mis paljud jagunevad omakorda ka jahialadeks (10) ja kui võtta aluseks jahialade ja piirkondade kütmine, siis 21 jahiala või piirkonda kütisid 10 põtra ja alla selle (keskmiselt 5-6 isendit). Saaremaal aga on jahipiirkondade keskmine kütmine langenud 8,22 isendini jahipiirkonna kohta. Hiiumaal, kus küttemahutu oli Saaremaast poole väiksem, kütiti keskmiselt iga piirkonna kohta 9,6 põtra. Siin on nad selgelt Saaremaast kangemad.

Liikluses hukkunud isendid

Kuigi põtrade arvukus on langenud võrreldes 2013. aastaga kaks korda, paistab silma ikkagi mõnes piirkonnas suur põtrade hukkumine. Samuti tuleb arvestada liikluses hukkunud isendeid. EJS-i ja Maanteeameti koostöös on selgunud, et Eesti teedel hukkus liikluses eelmisel aastal 195

põtra, mis on sama suur kogus, mis jäi kokkulepitud limiidi ja Järvamaa meeste kütmissoovis (4732) täitmata.

Paraku loomade liikumist ka madala arvukuse juures ei peatata ja sellises suurusjärgus põtru (200 isendit) jääb tõenäoliselt ka tulevikus autode alla. Need on noored isendid, kes ei tea veel, kust on ohutu üle minna või isendid, kes on toidu otsingul või jooksuajal liikvel.

Hukkumistega peame tulevikus arvestama ka jahindusnõukogudes. Näiteks Lääne-Virumaa Viitna jahimaadel jäi auto alla 8 põtra, mis moodustas 50% kütitud põtrade arvust. Lisaks hukkus Uhtna jahimaadel 5 põtra, mis oli 1/3 piirkonna kütitud põtrade. Õnneks oli nende kahe piirkonna küttimismaht selle võrra juba lõppenud hooajal madalam.

Viljandimaal Lembitu jahipiirkonnas kütiti 11 põtra ja liikluse hukkus lisaks 5 põtra, mis on samuti 1/3 kütitud loomadest. “Paraku on jahipiirkonnas kaks suurt maanteed ja lisaks raudtee. Õnneks on olemas reflektorid, mis kindlasti töötavad ja juba sellel aastal paigaldatakse kolme ülejooksu kohta 3 x 1 km reflektorid,” selgitas Vahtramäe.

Ida-Virumaa on eeskujuks

“Kolmandat aastat järjest tegi hea ülevaate maakonna kohta Ida-Virumaa, kus jahimehed on kokku leppinud maakonna tasemel, et toovad ülevaatauseks kõikide pullide sarved ja lõualuud ja ka lehmade lõualuud ning emakad, et saada aru kus ja kas on struktuurse küttimisel viga,” sõnas Vahtramäe.

Lõppenud hooajal toodi hindamisele Ida-Virumaa jahiseltsi liikmete poolt 205 bioproovi, mis oli kokku 78,8% kütitud loomadest. 2021. aastal oli see osakaal 92% ja 2020. aastal 56%. “Võrreldes 2021. aastaga on väike langus, aga kuna on aru saadud, mida suurem valim bioproove maakonna kohta, seda parema ülevaate ka saab,” tõdes Vahtramäe.

Analüüs näitas selgelt, et keskmine pullide vanus oli 3,03 aastat ja võrreldes 2021. aastaga (3,26 a) see langes ja on ka vähenenud võrreldes 2020. aastaga (3,5 a), aga lehmade keskmine vanus on 4,4 aastat, mis on veidi langenud võrreldes 2021. aastaga (4,8), kuid on siiski kõrge.

Kui vaadata eraldi kütitud pullide vanuseid, siis näeme, et kütitud on küll vähem 1,5 aastaseid pulle (27) kui 2021. aastal (37). “See tuleneb sellest, et maakonna kütimine langes selle võrra (14 pulli võrra), aga samas näitavad selles vanuses pullid, et need on eelmisel aastal kütimata vasikad ja vasikaid pidi alles jääma. Kui sinna juurde lisada sama palju mullikaid, jäi vasikaid päris palju

alles (kütiti 99 vasikat) ehk 1/3. Selleks, et aga kütimine oleks jätkusuutlik, peaks alles jääma 50% vasikaid,” sõnas Vahtramäe.

Ka näitab nii 2021. kui ka 2022. aasta kütitud sama kogus (26 ja 24 isendit) 2,5-aastaseid pulle, ka siis jäi vasikaid alles. “Küsimus nüüd on, miks me neid aga jahiajal ei leia ja see põhjus peab olema kas põdra teistmoodi käitumises seoses koerajahi ja suurenenud kiskjate arvuga või on see mingi muu põhjus,” toob Vahtramäe välja.

Nii pullide kui ka kütitud lehmade keskmine vanus peab olema võimalikult väike (alla 3 a), et jaht oleks jätkusuutlik. “3,5-6,5 aastaseid vanuseklasse peaksime hoidma ja säilitama kui oma tugevat põhikarja. Üle 6,5 aasta oskavad loomad juba ise ennast ja järglasi hoida,” ütles Vahtramäe.

Ka näitab Ida-Virumaa kütimisgraafik, et põtrade kütimine langeb 2014. aasta tasemele ja isegi alla selle, mis on tase, kus küttisime (aastatel 2004-2012) keskmiselt vabariigis ca 4474 põtra. “Selline analüüs võiks ja peaks olema täna igas maakonnas,” tõdes Vahtramäe.

Täideti 96% kütimiskohustusest

Ülevaade maakondade limiidi täitmise löikes näitas, et kõige raskemas olukorras oli Valgamaa, kus täideti kütimiskohustust ainult 83% (2021. a 96%), Saaremaal aga 90% (2021. a 95%). Teist aastat järjest oli nõrga täitmise protsendiga ka Läänemaa – 91%. Ida-Virumaa ja Raplamaa täitmine (93%) oli samuti kehv, mis viitavad liiga suurele kütimiskohutusele. Keskmine maakonna täitmine andis matemaatiliselt 96%.

“See on esimene kord pärast 2013. aastat, mil hakkasid tööle jahindusnõukogud, kui ei täidetud kütimiskohustust. Seega peaks ka jahindusnõukogude liikmed tõstma teadmisi ja mitte tegema otsuseid liiga kergekäeliselt. See aeg on lõppenud, kus meil oli “loendusvead” ja üks puha milline limiit määrati, suudeti see täita,” on Vahtramäe kindel.

Jahindusnõukogude töökorra punktis 2.1.1 on selgelt kirjas, et ulukisõraliste kütimiskohustuse ja -struktuuri kokku leppimisel igaks jahiaastaks jahipiirkondade kaupa lähtutakse jahilulukite seirearuandest ja jahipiirkondade kasutaja ettepanekutest. Millegipärast aga sellest teisest poolest – jahipiirkonna kasutajate ettepanekutest – ei lähtuta ja neid ei arvestata.

Pabulaloenduse indeks oli kõrge

“Maakondade analüüse tehes jäi silma ka mitme maakonna limiidi mittetäitmise ja väga kõrge pabulaloenduse indeksi seos selles maakonnas. Siiani olen hinnanud, et pabulaloendus on meie metsades alates 2015. aastast ja selle järjepidevus ning saadud andmed on ühed olulisemad ja täpsemad indikaatorid põdra arvukuse tõusu ja languse osas aga ilmselt see päris nii ei ole,” ütles Vahtramäe.

Eesti keskmine pabulaindeks oli 7,2. Tartumaal oli aga kõige kõrgem pabulaindeks Järvselja loendusala 15,6, kuid see jahipiirkond ei ole neli aastat suutnud limiiti täita. Ka Meeksi piirkond jäi hätta. Lähedal olevad Kastre ja Luunja limiidid on minimaalsed.

Viljandimaal loenduspiirkonnas Sudiste-Veisjärves on vabariigi kõrgeim pabulaindeks 20 ja seda viimased seitse aastat. Kui siiani ei olnud maakonnas selles piirkonnas olevatel seltsidel probleemi küttemisega, siis 2022. aastal tekkisid probleemid. “Vambola ning Kärstna jahipiirkond limiite ei täitnud, kuna vasikate osakaal oli väga väike. Ka Tarvastu kurtis vasikate puudumise üle,” selgitas Vahtramäe.

Läänemaal oli loenduspiirkonnas Haapsalus-Martnas pabulaindeks 15,8 ja võrreldes 2021. aastaga näitas, et see tõusis 84,9%, kuid sinna jäävatel jahipiirkondadel ei õnnestunud enamikel limiite täita, kuna põtra ei olnud. Sinna piirkonda jäi Haapsalu, Kasari, Noarootsi ja Taebla. Samas Läänemaa teises loenduspiirkonnas Matsalus-Lihulas-Vatlas oli pabulaindeks kaks korda väiksem kui eelpool kirjeldatud piirkonnas. See oli 9,0, kuid seal polnud küttemislimiitidega probleeme ja need täideti.

Järvemaal oli piirkonnas Lõõla-Vahastu kõige kõrgem pabulaindeks – 16,6 ja võrreldes 2021. aastaga tõusis 68,8%. “Järvemaa Lõõla jahipiirkond ei suutnud ka endi soovitud limiiti täita või siis ei täitnud tahtlikult, kuna on näha, et vasikaid ei olnud. Seega hakkab ilmnema ka see, et osad piirkonnad on põtradele talvituspiirkonnad, kuhu nad kogunevad kuna seal on piisavalt toitu ja varjupaiku, et talv mööda saata, kuid talve lõppedes liiguvad sealt mujale, jättes endast maha pabulahunnikud,” sõnas Vahtramäe.

Raske hooaeg

“Kokkuvõttes oli raske hooaeg ja edaspidi tuleb teha kõik selleks, et veel allesjäänud populatsiooni hoida terve ja tugevamana ning kütida mitte rohkem kui juurdekasv. Selleks aga peaksime paljud kütmissuove vähendama, lähtudes elupaikadest, et tagada struktuurne

küttimine. Erilist tähelepanu tuleks pöörata dominantsete (keskeas, 3,5–6,5 aastaste) lehmade ja pullide hoiule ja küttida põhiliselt noorloomi ning vasikaid,” arvas Vahtramäe.

“Jälgima peaks ka Keskkonnaagentuuri soovitus ja uuel hooajal sellest lähtuma. Selles tõdeti, et põdra küttimismahtu tasuks võrreldes eelmise jahihooajaga suurendada eeskätt nendes jahipiirkondades, kus põdra asustustihedus ja/või nende tekitatud kahjud on jätkuvat kõrged. Piirkondades kus asustustihedus on madal ja kahjud puuduvad või esinevad vaid väga lokaalselt, võiks hoida küttimismahud eelmise aasta tasemel ja vajadusel neid ka langetada,” tõi Vahtramäe välja.

“Uuel hooajal tuleks arvestada jahindusnõukogudes ka jahipiirkonna kasutajate soovidega ja hinnangutega selles piirkonnas. Jahipiirkondade kasutajad peaksid seekord 20. märtsiks esitatavas statistilises aruandes kirja panema võimalikult täpse arvukuse ja arvukusest lähtuvalt küttimissoovi, mis arvukuse hoidmiseks peaks olema 30-35%, mitte rohkem. Sellised ettepanekud nagu aastaid on soovitud, et küttimislimiiti soovitakse 70-100% arvukusest, näitab meie teadmatust,” ütles Vahtramäe.

2. Muutub vereproovide kogumise kord – aga mitte Ida-Virumaal

Alates 1. jaanuarist 2023 muutub SAK lepingu raames vereproovide kogumise kord.

Põllumajandus- ja Toiduamet on teavitanud EJS-i muudatusest 2023. aasta SAK projekti raames metssigadelt vereproovide kogumise ja finantseerimise osas. Muudatust ei ole tehtud emiste organproovide viimise, leitud metssigadelt vereproovide võtmise ega SAK tunnustega leitud metssigadest teavitamiste osas. Neid kogutakse jätkuvalt igast maakonnast ja lepingud saame sõlmida jätkuvalt kõikide maakondadega.

Muudatus seisneb selles, et kui siimaani uuriti kõiki kütitud metssigu vereproovi kaudu (va Hiiumaa, kus uuriti ca 50% ja lihatööstusesse minevaid metssigu), siis alates 2023. aastast on uurimise skeem selline: neist maakondadest, kust 2022. aastal sigade Aafrika katku viirus tuvastati (ja lisaks kust 2023. aastal tuvastatakse), uuritakse kõiki kütitud metssigu (vereproovid). Need on alljärgnevad piirkonnad:

- IDA-VIRUMAA
- LÄÄNE-VIRUMAA
- PÕLVAMAA
- TARTUMAA
- VALGAMAA
- VÕRUMAA

Piirkonnad, kus 2022.aastal SAK levikut ei tuvastatud, ei pea enam kõikidelt kütitud metssigadelt vereproove võtma. Seal võetakse metssealt vereproov vaid juhul, kui selle looma liha läheb tööstusesse või kui on leitud surnud metssiga.

Oluline on ka järjepidev ja õige bioturvameetmete rakendamine.

SAK positiivseks osutunud emise organite toomine

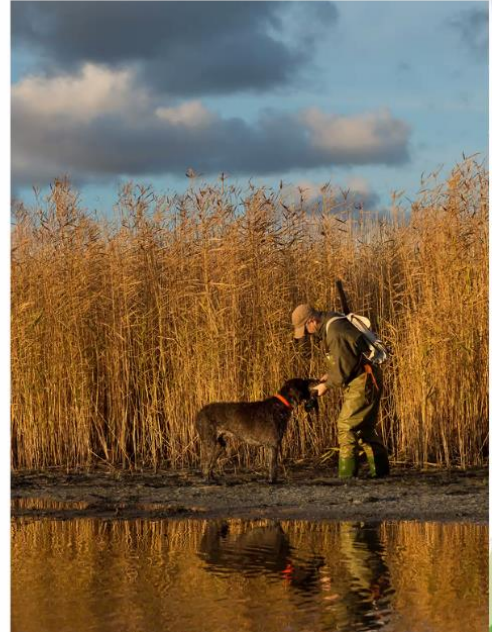
Kui jahimehel on enne emise organi toomist uluki vereproovi vastusest teada, et emis oli SAK positiivne (PCR, ELISA, IPT), siis sellisel juhul palun mitte tuua organproovi PTA esindusse vaid kõrvaldada see koos emisega konteinerisse. Põllumajandus- ja Toiduameti esindusse tuleks viia või saata sel juhul lihtsalt küttimisluba.

3. Pliimoona keelustamine märgaladel

Pliimoona keelustamise mõte märgaladel on see, et veelinnud ei neelaks veest koos kruusaga jms. kividega haavleid pugusse!

Hetkeseis

- ▶ Alates 15.02.2023 jõustub ka Eestis märgaladel sileraudse jahirelva pliid sisaldava laskemoona kasutamise keeld.
- ▶ Märgala määratlemise aluseks on Ramsari konventsioon. Sealhulgas loetakse märgalaks 1 m² suurune ajutine veekogu ja 100 m laiune puhverala selle ümber.

Senised sammud

- ▶ 2013. aastast on Eesti ühinenud Euroopa Liidu leppega, mis keelab pliihaavlite kasutamise veelinnu jahil.
- ▶ Praegune piirang otsustati Euroopa Komisjonis 25.01.2021, jõustumise tähtajaga 15.02.2023. Eesti toetas komisjoni REACH määruse eesmärki vähendada plii sattumist looduskeskkonda, aga jäi eelnõu hääletamisel erapooletuks.
- ▶ 03.02.2021 on Euroopa Komisjonile tehtud ettepanek piirata ka pliid sisaldava vintrelva laskemoona ning haavlite ja õngeraskuste kasutamist.

Alternatiivse laskemoona sobivus seni kasutuses olevatele jahirelvadele

- ▶ Alternatiivsed haavlimaterjalid eeldavad küllaldase tõhususe saavutamiseks suuremaid relvasiseseid rõhkusid. Vanemad relvad pole sellistele rõhkudele konstrueeritud ja testitud. (Haavilaskemoon, mis sobiks vanematele relvadele, jääb samaväärsele pliimoonale tõhususelt alla).
- ▶ Vintrelva alternatiivlaskemoon eeldab relva konstruktsiooni (vindi sammu) sobivust selle laskemoonaga. (Lihtsaks lahenduseks võib olla ühe n-ö mõõdu võrra kergema kuuli kasutamine).

Kuidas tagada, et jahimees maastikul liikudes kogemata ei satuks märgalale või selle puhveralale?

- ▶ Meie vaheldusrikkal maastikul on tihti väga raske jälgida märgala piiri, selleks pole enamasti nähtav veepiir.
- ▶ Ajutise märgala märkamise võib olla veelgi keerulisem.

Kas keeld laieneb lasketiirudele?

- ▶ Kas lasketiir oleks võimalik määratleda mitte looduskeskkonnana?
- ▶ Lisaks jahilasketiirudele on veel mitmeid välioludes toimivaid laskespordi ja laskeharrastusega seotud lasketiire.

4. Ida-Virumaal algab 15. aprill jahitunnistuse koolitus (eesti keeles)

Jahiteooria loengud toimuvad nädalavahetustel Ida-Viru Jahimeeste seltsi majas, aadressil Oru 1A, Jõhvi.

Kursusele saab registreerida info- ja õppekeskkonnas Metsis Kursusele registreerimine on alanud ja toimub (<https://metsis.ejs.ee/course>)

Õppematerjalid leitavad - <http://ivjs.ee/index.php/tegevus/koolitus>

Kursuse maksumus 400 eurot, mis sisaldab:

- jahiteooria koolitust,

- laskmise koolitust, harjutus seisev märk (sisaldab laskemoona ja märke),
- kursuse lõpueksameid (teooria- ja laske) ja ühte riikliku teooriaeksamit;
- jahitunnistuse vormistamist ja väljastamist;
- Tasumine MTÜ Ida-Viru Jahimeeste Seltsi a/a-le EE092200001120022462 . Selgituseks „jahitunnistuse kursus, osaleja nimi“

Lektorid:

- ✓ Tõnis Korts
- ✓ Peeter Hussar
- ✓ Kristo Noorhani

Lisainfo: Marko, +372 522 5905, ida.viruj@gmail.com

Lugupidamisega

Marko Vinni

IVJS juhatuse esimees

